

VOORSTEL WSH-PROJECT "WEST NYAKACH"

INLEIDING

De doelstelling van SBNN is om in elke SBNN school ten minste 8 permanente, stofvrije klassen te hebben en een goede en degelijke kleutervoorziening waarbij elk kind gebruik kan maken van goede sanitaire voorzieningen.

De scholen doen bij infrastructurele projecten hun deel van het werk en brengen ook de nodige financiële en materiële middelen in. Door deze kostendeling wordt de verantwoordelijkheid van de scholen en hun gemeenschap bij de projecten vergroot.

De lokale partners (de schoolbesturen en SBNN Kenya) krijgen door trainingen, workshops en capaciteitsopbouw vaardigheden aangeleerd zodat ze in de toekomst op eigen benen kunnen staan waardoor SBNN in de nabije toekomst zich kan beperken tot een adviserende, ondersteunende en intermediaire partner.

SBNN zet verder in op de verdere uitbouw van de lokale partners en een kwaliteitsverbetering in het onderwijs en het management ervan. Infrastructurele werken alleen zijn daarbij niet voldoende. Omdat het belangrijk is dat in die goede klaslokalen kwalitatief goed onderwijs wordt gegeven wil SBNN de kwaliteit van het onderwijs zelf ook blijven verbeteren.

In 2020 wordt door SBNN en SBNN Kenya 5 jaar na het laatste grote sanitaire project weer ingezet op een groot Water en Sanitatie project. SBNN en SBNN Kenya willen WSH projecten doen in meer dan de helft van zijn 28 scholen. De meeste projecten betreffen toiletten en een paar projecten betreffen de aanleg van een watervoorziening met de installatie van watertanks.

1. PARTNERS

1.1. SBNN

Opgericht	18 mei 2004
Rechtspersoon	Stichting, KvK nummer: 22055099 (KvK Terneuzen)
ANBI	1 januari 2008
Adres	Nieuweweg 22
Postcode & Plaats	4561BM HULST
Bankrekeningnummer	NL31 RABO 0330.0030.03
Website	www.sbnn.nl
Email adres	sbnnkenya@gmail.com / info@sbnn.nl
Contactpersoon	Dirk Van Bunder, penningmeester
Telefoonnummer	06-51238968

Samenstelling bestuur:

- Dirk Van Bunder, toegetreden tot bestuur bij oprichting: functie = penningmeester.
- Ludi Aerts, toegetreden tot het bestuur op 24 januari 2013: functie = voorzitter.
- Piet van Hauten, toegetreden op 24 januari 2013: functie = vice-voorzitter
- Henda Khemaja, toegetreden op 24 januari 2013; functie = secretaris
- Paul Vioen, toegetreden op 16 april 2018, functie = bestuurslid

Visie SBNN:

Het bestuur van SBNN zet in op de verantwoordelijkheid en inspanningen van de lokale partner. SBNN heeft er bewust voor gekozen om te werken vanuit de lokale structuur gereguleerd door de Keniaanse overheid en van daaruit hulp te bieden. Dit met name om te vermijden dat er parallelle structuren ontstaan die mogelijk conflicteren met de bestaande en gehanteerde onderwijssystemen. SBNN is van mening dat daardoor de hulp het best tot zijn recht komt, het meest duurzaam zal zijn en samenwerking (met lokale partners) bevordert. Ook speelt het daarmee in op een gewijzigde houding van de Kenianen, die een meer eigen en zelfstandige koers willen varen met minder dictaat vanuit het Westen. SBNN speelt daarom meer een ondersteunende en regiserende rol ten dienste van SBNN Kenya en helpt hen met name in het vinden sponsors voor specifieke projecten.

SBNN gaat voor een goede en gezonde leeromgeving in de 28 openbare basisscholen van West-Nyakach met volledig stofvrije klas- en kleuterlokalen, goed meubilair voor iedereen, goede toiletten en watervoorzieningen. Het HIV-virus, maar ook de school omgeving, het gebrek aan schoon drinkwater en slechte sanitaire voorzieningen zijn een bedreiging voor de gezondheid van vele mensen en vooral de kinderen in West-Nyakach en moeten daarom aangepakt worden.

1.2. SBNN Kenya

Naam organisatie	SBNN Kenya
Jaar oprichting	2011
Adres	Katito – Kendy Bay Road (Onego PS)
Postadres	POBOX 9723 - 40141 Kisumu - Kenya
Naam contactpersoon	Ayub Ocholla
Functie	Bookshop manager Nyaburu Enterprises
Email adres	Nyaburu2012@gmail.com
Rechtspersoon	Community Based Organization

SBNN Kenya is de lokale zusterorganisatie van SBNN in Kenya. Samen met de lokale gemeenschap tracht SBNN Kenya de onderwijsomstandigheden en de onderwijskwaliteit in deze scholen stapsgewijs te verbeteren. Elke openbare basisschool in West-Nyakach is in SBNN Kenya vertegenwoordigd en is officieel geregistreerd bij het Ministerie van Sociale Zaken als Community Based Organisation (CBO). SBNN Kenya heeft een dagelijkse bestuur van 8 personen. SBNN-Kenya ondersteunt en begeleidt de schoolbesturen bij projecten en stemt tevens de verschillende kwaliteitsprojecten en infrastructurele projecten op elkaar af. Daarnaast buigt zij zich over de projectvoorstellen van de scholen en is SBNN Kenya de link met het SBNN-bestuur in Nederland.

Om de kwaliteit van het onderwijs en management op de scholen in West-Nyakach te bevorderen, wordt samen gewerkt met het Keniaanse Ministerie van Onderwijs, de 28 publieke basisscholen in West-Nyakach en hun schoolmanagement, de Chiefs van de Area en diverse lokale groepen.

Sinds 2012 heeft SBNN Kenya haar eigen leercentrum, het zogenaamde CFDC (Child Friendly Development Center) waardoor ze niet alleen de leerkrachten, ouders en kinderen kan ondersteunen maar waardoor het ook eigen middelen kan genereren door het verkopen van boeken en lesmaterialen, en het geven van trainingen aan leerkrachten. Een andere dienst van het CFDC is het computercentrum met een internetcafé en computeropleiding. Ook het kantoor van SBNN Kenya is gevestigd in het CFDC leercentrum. Het centrum, dat gelegen is op het terrein van de Onego PS is de centrale faciliteit voor alle activiteiten in West Nyakach en is op dit moment al zelfbedruipend.

1.3. Scholen in West-Nyakach

Het Nyakach district in de provincie Nyanza in Kenia bestaat uit meerdere onderwijsdivisies. Een van die divisies is de West-Nyakach divisie. Deze omvat 2 zones: de Bolo zone en de Kodingo zone. Het werkgebied van SBNN omvat de gehele West-Nyakach divisie. Deze divisie telt 28 openbare basisscholen

Kodingo Zone (15 scholen)

1. Nyakwere Primary School
2. Sango Buru PS
3. Obange PS
4. Nyawalo PS
5. Nyamany'inga PS
6. Bala PS
7. Nyong'ong'a PS
8. Sangoro PS
9. Nyadina Primary School
10. Onego Primary School
11. Nyadero Primary School
12. Thurdibuoro PS
13. Aomo Primary School
14. Otho Abwao Primary School
15. Mboru Primary School

Bolo Zone (13 scholen)

16. Rachier Primary School
17. Mbugra PS
18. St Agnes Obanda PS
19. Abwao PS
20. Kobongo PS
21. St. Theresa Bolo Primary School
22. St. Mairead Oriang Primary School
23. Ombugo Primary School
24. Onwango Primary School
25. Kamtudi Primary School
26. Andingo Opanga Primary School
27. Andingo Olasi Primary School (Bolo Zone)
28. Apondo Kasaye Primary School

SBNN werkt samen met de schoolbesturen (de zogenaamde BOM – Board of Management) van de scholen. Elk schoolbestuur bestaat uit 15 leden. De hoofdonderwijzer is de secretaris. De andere 14 leden (incl. de voorzitter) zijn verkozen door de gemeenschap. De scholen kennen een geschiedenis variërend van 30 tot 100 jaar. De schoolgebouwen staan allen op gemeenschapsgrond. In de meeste gemeenschappen vormen de scholen het centrale middelpunt en kunnen ze rekenen op een brede sympathie in de gemeenschap.

In de 28 publieke scholen in West Nyakach gaan meer dan 10.000 kinderen (incl. kleuters) naar school. De scholen hebben samen de beschikking over 234 door de overheid betaalde leerkrachten. De aanbevolen verhouding tussen leraar en leerlingen is in Kenia 1 op 30. Dit impliceert dat de basisscholen in totaal zouden moeten kunnen beschikken over meer dan 300 leraren. Dit komt dus neer op een aanzienlijk tekort aan leerkrachten in het lager onderwijs. Daarbij is het kleuteronderwijs buiten beschouwing gelaten. De kleuters krijgen, op uitzondering van een paar door de County regering betaalde leerkrachten, in alle scholen les van vrijwillige onderwijzers. De scholen slagen er in om via de gemeenschap een klein bedrag in te zamelen voor de kleuteronderwijzers. Ditzelfde geldt trouwens voor de overige vrijwillige leerkrachten in de school. SBNN zorgt daarenboven voor een extra ondersteunende leerkracht in elke school.

Alle openbare basisscholen in het werkgebied zijn officiële scholen en door de overheid erkend. Daardoor kan er aan het einde van klas 8 worden deelgenomen aan het landelijke KCPE-examen. Zonder een KCPE-certificaat is het niet mogelijk om middelbaar onderwijs te volgen. Het gemiddelde resultaat van de scholen is de afgelopen 4 jaren redelijk stabiel. De gemiddelde score hangt steeds rond 260/265. Er wordt gestreefd naar stijgende kwaliteit, betere resultaten en meer afgestudeerden. De overheid betaalt een geringe bijdrage per kind voor lesmateriaal (boeken, krijt, schriften etc) en voor onderhoudswerkzaamheden. Daarnaast betaalt de overheid de salarissen van de zogenaamde TSC teachers, dit zijn de door de overheid aangestelde docenten. De scholen kunnen ook aanvragen indienen bij het zogenaamde CDF fonds, om bijvoorbeeld een klaslokaal te renoveren, een klas bij te bouwen of toiletten te vernieuwen. Dit fonds is echter zwaar politiek getint en derhalve niet altijd even transparant.

De kwaliteit van het onderwijs staat onder hoge druk in West Nyakach. De invoering van het vrij onderwijs in 2003 met hulp van internationale donoren had een groot aantal neveneffecten: extreme toevloed aan leerlingen, overbevolkte klassen en onvoldoende schoolbanken, boeken en lesmateriaal en veel te weinig geld, o.a. voor de kwaliteit van het onderwijs. Problemen die 15 jaar na dato nog niet zijn opgelost. Integendeel, zij beïnvloeden het onderwijs nog ingrijpend. De scholen in landelijke gebieden zoals West Nyakach worden geconfronteerd met de grootste problemen.

En alhoewel de inschrijfgelden verdwenen zijn, is het onderwijs allesbehalve gratis. Vele andere kosten bleven of er kwamen nieuwe kosten bij voor de ouders of de voogden; uniformen, pennen, examengelden, geld voor bijlessen, bijdragen voor sport, muziek of ouderdagen, extra leerkrachten en proefexamens. Geen geld is geen onderwijs. Daarnaast is door de invoering van Free Primary Education de betrokkenheid van de ouders en de gemeenschap afgenomen en voelen de ouders zich veel minder verantwoordelijk voor het wel en wee van de school van hun kind. De extreme toename van leerlingen in deze gebieden, en het tekort aan financiële overheidssteun geven deze scholen harde en moeilijke tijden. Er is nauwelijks geld voor kwaliteitsimpulsen maar ook voor infrastructurele projecten.

Door een aantal beleidswijzigingen van de regering zijn er het laatste jaar nog een aantal nieuwe uitdagingen bij gekomen. De Keniaanse regering heeft tablets ter beschikking gesteld maar extra geld voor een lokaal of voor beveiliging van het schoolterrein en het kantoor voor het bewaren van de tablets worden niet gegeven. Daarnaast heeft het ministerie in 2018 ook een nieuw onderwijssysteem ingevoerd waardoor de komende jaren het kleuter-, lager en middelbaar onderwijs volledig hervormd gaat worden. En om het nog wat ingewikkelder te maken is er 'full transition' opgelegd vanuit het ministerie. Dat wil zeggen dat als de ouders het niet willen, kinderen hun jaar niet moeten overdoen maar gewoon naar het volgend jaar kunnen doorstromen, ook al is het resultaat onvoldoende en zijn ze eigenlijk niet klaar voor een klas hoger. Daarnaast heeft het ministerie beslist om zelf boeken te gaan verdelen onder de scholen waardoor de boekhandels en dus ook die van SBNN Kenya serieus onder druk komen te staan en veel moeite zullen hebben om te overleven.

Om de kwaliteit van het onderwijs en management op de scholen in West-Nyakach te bevorderen, heeft SBNN samen met Edukans en het Keniaanse Ministerie van Onderwijs de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan het management van de scholen, de ouders en de lokale gemeenschappen. Speerpunt is daarbij om alle leerlingen dagelijks op school te kunnen verwelkomen, inclusief de kinderen die tot dusver de weg naar school nog niet hadden gevonden. Om de kinderen op school te houden zijn evenwel goede hygiënische en sanitaire voorzieningen belangrijk zodat ze niet ziek worden.

2. WSH-PROJECTEN 2020

2.1. Inleiding en geschiedenis

In Kenia heeft slechts ongeveer 60% van de bevolking de beschikking over schoon drinkwater. Het overige gedeelte van de bevolking moet leven zonder deze basisvoorwaarde voor een goede gezondheid. Zij gebruiken water uit rivieren en waterplassen. Daarnaast vangen zij regenwater op in alle voorhanden zijnde voorwerpen. Zo ook in een landelijk gebied zoals het SBNN-werkgebied. De kans op gezondheidsproblemen vanwege het gebruik van vervuild drinkwater of onhygiënische toiletten is onrustbarend groot in het gebied. In vele scholen op het platteland en dus ook in West-Nyakach hebben scholen niet de beschikking over genoeg schoonwater voorzieningen en voldoende schone toiletten voor de kinderen.

Daarom deed SBNN in samenwerking met Aqua for All en Wandelen voor Water na een aantal kleinere WSH-projecten een eerste groot Water, Sanitair & Hygiëne project in 2009-2010. De lokale partner van SBNN hierin was Lake Victoria South Water Services Board (LVSWB). Het project omvatte een "software" gedeelte, zijnde het bewustwordings- en trainingstraject. Er werden in alle scholen WSH-clubs opgestart. Deze clubs bestaande uit leerlingen van de school, staan in voor het uitdragen van de hygiëneregels en reinigen van de toiletten en klassen. Daarnaast was er ook een "hardware" gedeelte, zijnde het verstrekken en realiseren van de benodigde toiletten en watertanks. Beide projectgedeelten liepen hand in hand voor een optimaal resultaat. Het WSH-project werd uitgevoerd in 2009 en 2010 en was een eerste belangrijke verbetering inzake toiletten en watertanks in de scholen.

In 2015/2016 werd door SBNN en SBNN Kenya wederom groots ingezet op Water en Sanitatie. Daarvoor werd de opbrengst gebruikt van de Lijn in Water Loop die in samenwerking met Aqua for All in Lelystad werd gehouden. De opbrengst van de Lijn in Water werd aangewend voor 10 WSH-projecten in 9 lagere scholen (met bijna 3000 kinderen) in West-Nyakach. Daarbij lag het accent ook weer op toiletten en watertanks.

Niet alleen tijdens deze twee specifieke WSH-projecten was sanitair en hygiëne belangrijk, ook tijdens de reguliere jaarprogramma's spelen zij een prominente rol. Als er dringende noden zijn worden die opgenomen in het jaarprogramma en in zeer hoogdringende gevallen moet de bouw van een klaslokaal zelfs wijken voor een nieuw toilet.

2.2. Doelstellingen

De missie van SBNN is door structurele en duurzame samenwerking met partners in Kenia en Nederland de mensen en kinderen in West-Nyakach voor te bereiden op hun toekomst, door hen de mogelijkheid te geven om in een gezonde en HIV-arme omgeving naar een school te gaan met adequate infrastructuur en lesmateriaal, goed en gekwalificeerd personeel en een gemotiveerd schoolbestuur. Doel daarbij is om goede voorwaarden voor de opvoeding en onderwijs in het werkgebied van SBNN te bereiken. SBNN concentreert zich daarbij op de bestaande openbare basisscholen.

De kinderen op de basisschool in West-Nyakach krijgen en ze daar ook houden is de belangrijkste zorg en uitdaging van SBNN. Onderwijs en alfabetisering zullen kinderen en jonge volwassenen de levensgereedschappen, de kennis en de capaciteit geven om de beslissingen over hun eigen leven zelf te nemen. Speciale aandacht krijgen daarbij de meisjes, zeker ook wat betreft hygiëne en sanitatie en de allerjongsten, de kleuters. Het is enorm belangrijk om het fundament van het onderwijs dan ook goed op te bouwen, zijnde het kleuteronderwijs

Inzake infrastructuur heeft SBNN een aantal duidelijke doelstellingen geformuleerd:

1. Alle 28 SBNN-scholen hebben voldoende goede, schone, stofvrij en afgewerkte klaslokalen.
2. Ieder kind in een openbare lagere school in West Nyakach heeft een zitplaats op een stoel of bank. In de lagere klassen betekent dat 3 leerlingen per bankje. In hogere klassen 2 leerlingen per bankje.
3. De verhouding leerlingen / toiletten is voldoende, zodat de slechte hygiëne geen ziektes meer veroorzaakt. De doelstelling is 1 toilet voor 25 meisjes en 1 toilet voor 30 jongens.

Goed onderwijs wordt gegeven in goede klaslokalen. SBNN gaat dan ook verder met het verbeteren van de infrastructuur in de scholen. Dat onderdeel van het programma wordt ondersteund door Wilde Ganzen. SBNN blijft zich ook inzetten voor goed kleuteronderwijs niet alleen in West-Nyakach maar in geheel Kisumu County.

Alle projecten worden ter plaatse onder toezicht van het stichtingsbestuur en in nauwe samenwerking met de lokale gemeenschap, SBNN Kenya, de diverse schoolbesturen, het Keniaanse Ministerie van Onderwijs en andere lokale instanties zoals de chiefs uitgevoerd. Voor SBNN is het belangrijk dat de lokale partners in Kenia, binnen de middelen en mogelijkheden die ze beschikbaar hebben, aan de ontwikkeling in hun eigen regio bijdragen. Daarom worden zij ook gevraagd om hun deel in te brengen bij de projecten. Een actieve betrokkenheid van de lokale gemeenschap is het uitgangspunt en een absolute prioriteit. De gemeenschap moet de projecten omarmen alsof het hun eigen projecten zijn en ze derhalve op die manier ook beheren, onderhouden en in stand houden.

Voor een overzicht van de infrastructurele projecten verwijzen wij graag naar ons jaarprogramma. Maar SBNN wil graag ook verder blijven inzetten op de kwaliteit. Daarvoor hebben we gelukkig wel al een zeer goede partner, Knowledge for Children die ons helpt met het oplossen van het tekort aan boeken en lesmateriaal en de leerkrachten, de schoolbesturen en de ouders traint. Voor dat onderdeel van ons programma verwijzen we ook graag naar het volledig jaarprogramma.

Inzake toiletten en watervoorzieningen zijn de laatste jaren belangrijke en grote stappen gezet. Aan de andere kant zijn er ook tegenslagen geweest en zijn de leerlingenaantallen gevoelig gestegen. Dit nieuwe WASH-programma is het eerste grote WSH-project van SBNN sinds 2015. Het doel van het project is om de nodige sanitaire voorzieningen op sommige scholen te voltooien en latrines en watertanks op andere scholen te repareren of te herbouwen. In een aantal scholen in West Nyakach doen zich noodsituaties voor met betrekking tot sanitaire voorzieningen. Sommige latrines zijn ingestort of gaan instorten vanwege hevige regenval, verval en / of leeftijd. Daarnaast is er een toename van leerlingen / gebruikers waardoor een tekort aan toiletten ontstaat. Verder is er op 2 scholen een tekort aan water (tanks). Aan de hand van die gegevens zijn een aantal scholen geselecteerd die zullen participeren in het WSH-project 2020.

2.3. Overzicht scholen

2.3.1. Obange Primary School

Deze school is gelegen dichtbij de oevers van het Victoriameer. De geschiedenis van de school gaat terug tot 1925. In de beginjaren werd op een summiere wijze les gegeven door een kerkelijk vertegenwoordiger, Phillip Agong. Het was in 1940 dat vader Leo een echte school startte: de Obange Primary School was geboren. In 1945 werd de school officieel geregistreerd door de overheid. Het schoolterrein loopt tijdens regenperioden soms onder water en meermaals bereikt het water ook de klassen. De school heeft 10 klaslokalen, verdeeld over twee blokken van vijf. Twee van deze lokalen worden gebruikt door de kleuters. Daarnaast is er ook een computerlokaal. De school heeft 400 leerlingen.

In Obange PS zijn door overstromingen een aantal toiletten niet meer bruikbaar door instorting. Tevens is de populatie sterk toegenomen de laatste jaren. Daardoor is de bouw van een aantal toiletten zeer dringend noodzakelijk.

2.3.2. Bala Primary School

De Bala Primary school is gelegen aan de voet van de heuvels en heeft daarmee een spectaculair uitzicht op het Victoriameer. De school is gestart in 1982. Destijds waren er enkel 2 leren klassen beschikbaar. In de loop van de jaren is de gemeenschap er in geslaagd klassen bij te bouwen. De school werd in 2007 volledig gerenoveerd door SBNN. De school telt 8 klaslokalen en een kleutergebouw (anno 2009).

Het aantal leerlingen is de afgelopen jaren gevoelig toegenomen tot 373. Daardoor is er een tekort aan toiletten ontstaan. Tot overmaat van ramp zijn er vorig jaar ook in deze school toiletten weggezaakt.

2.3.3. Sango Buru Primary School

De Sango Buru Primary School werd begin jaren '80 opgericht door de lokale bevolking. De school telt nu 9 klaslokalen en 1 kleutergebouw (anno 2010). De school telt in totaal 422 leerlingen. Daarmee is de school een grote school in de West-Nyakach divisie. Naast de primary school is een volwaardige middelbare school gevestigd (opgericht in 2007).

Sango Buru Primary School is met Nyakwere PS 1 van de twee scholen waar in 2004 SBNN zijn werkzaamheden op een bescheiden manier startte met schilderwerken in de klassen. Zie ook de naam van onze Stichting waar de naam Buru prominent in voor komt. Voorgaande jaren werden reeds een aantal toiletten gebouwd en werd een SBNN-kleuterklas gebouwd. Twee jaar geleden werd een pavement rond het schoolgebouw gelegd om de gebouwen te versterken en te beschermen tegen het water tijdens het regenseizoen. Doch voldoet de school nog niet aan de ratio en is er nog een behoorlijk tekort aan toiletten.

2.3.4. Sangoro Primary School

De Sangoro Primary School is direct gelegen aan de weg Katito – Kendu Bay. In 1960 werd de school gestart met de hulp van een lokale kerk. Sindsdien heeft de gemeenschap getracht de school verder te ontwikkelen. De school telt 9 klaslokalen en een kleutergebouw (anno 2009). Van de 9de klas is een leesruimte/bibliotheek gemaakt. De school telt 380 leerlingen. Naast de Sang'oro primary school is een volwaardige middelbare school gevestigd. De school wordt op dit moment volledig herbouwd omdat de oude klaslokalen onveilig zijn verklaard door het ministerie. Ook het aantal toiletten zal uitgebreid moeten worden.

2.3.5. Onego Primary School

Nabij Kongou ligt direct aan de weg Katito – Kendu Bay de Onego Primary School. De school, gelegen op korte afstand van de oevers van het Victoriameer, werd gesticht in 1982. Er werd gestart met 4 klaslokalen. Door de inzet van de gemeenschap kon de school 6 jaar later beschikken over 8 klaslokalen. Deze 8 klassen waren wel van leem. In de periode van 1996 tot 1998 slaagde de gemeenschap er in de lemen gebouwen te vervangen door gemetselde lokalen. In 2009 werd de school gerenoveerd door SBNN. De school telt momenteel 8 klaslokalen en 3 kleuterklassen (anno 2009). Daarnaast is er mooie bibliotheek. Omwille van de enorme toename aan leerlingen naar 443 de laatste jaren moeten er niet alleen dringend extra klaslokalen maar ook toiletten bijgebouwd worden. Op het terrein van deze school is het Leercentrum van SBNN Kenya gevestigd.

2.3.6. Apondo Kasay Primary School

Op een kleine 2 kilometer van Kongou ligt de Apondo Kasaye Primary School, centraal in het werkgebied van het SBNN. De school werd gesticht in 1974 op 3 kilometer afstand van de huidige locatie. In het jaar 1999 werd de school geheel herbouwd door het bedrijf Kengen. Dit was een compensatie voor de gemeenschap vanwege de nadelige gevolgen waarmee zij te maken hadden en hebben door de realisatie van een groot hydroproject in deze omgeving.

Een aantal jaren geleden werd van hogerhand beslist om een middelbare school te starten en werden de mooie klaslokalen overgenomen door de middelbare school (foto linksboven) en werd de basisschool verplaatst naar een braakliggend terrein aan de andere kant van de weg. Ondertussen is met de nodige steun van de overheid en de lokale gemeenschap een lagere school uit de grond gestampt (foto rechtsboven) en werd door SBNN een kleutervoorziening gebouwd (foto hieronder). Het aantal toiletten is echter nog niet voldoende voor het leerlingenaantal dat op 283 ligt.

2.3.7. Nyawalo Primary School

De Nyawalo Primary School ligt tamelijk centraal in het westen van het werkgebied van SBNN. De school werd gesticht in 1982. Aan de nationale KCPE-examens werd na 7 jaar - in 1989 - voor het eerst deelgenomen. In 2006 werd de school door SBNN gerenoveerd. De school telt 8 klaslokalen, een kleutergebouw (anno 2008) en een grotere ruimte die voor gezamenlijke bijeenkomsten en bibliotheek wordt gebruikt. De school telt 455 leerlingen.

De Nyawalo school ligt in een deel van het werkgebied van SBNN dat tijdens de regenseizoenen (april en/of november) regelmatig onder water komt te staan. Omwille van het waterprobleem werden in Nyawalo PS in 2017 de gebouwen versterkt met een betonnen rand /stoep tegen de muren zodat er bescherming is tegen het water bij mogelijke overstroming van de rivier tijdens de regenseizoenen. Tijdens de regenperiode hebben de weinige toiletten in de school gevoelig te lijden onder het water. Een uitbreiding en vernieuwing van de toiletten is dan ook zeer gewenst.

2.3.8. Nyadero Primary School

Nabij Coleweny – direct aan de weg Katito – Kendu bay – ligt de Nyadero Primary School. De school werd in 1974 gesticht door de gemeenschap. Bij beginsel was het enkel een lokatie waar kleine kinderen werden opgevangen. In 1975 kon de eerste overheidssteun tegemoet worden gezien. In 1981 werd voor de eerste maal deelgenomen aan het landelijke KCPE-examen. Momenteel heeft de school 11 klaslokalen en een kleutergebouw (SBNN-project van 2010) voor 500 leerlingen.

Afgelopen jaren werden in samenwerking met SBNN renovatiewerkzaamheden uitgevoerd aan 4 klaslokalen. Deze zijn nu in goede conditie. Daarnaast werden ook 7 nieuwe klaslokalen gebouwd. Vier daarvan werden gebouwd door SBNN. Twee andere klassen werden gebouwd met de steun van de lokale gemeenschap en het Keniaanse overheidsfonds CDF. Kengen, het lokale energiebedrijf heeft in 2017 ten slotte ook een extra klas gebouwd. Ook hier is het aantal toiletten niet mee toegenomen.

2.3.9. Rachier Primary School

Rachier Primary School is gelokaliseerd, vlakbij Colweny, naast de Katito – Kendu Bay highway. De school werd gesticht in 1971 door de lokale gemeenschap. In de periode 2000-2003 werd de school volledig herbouwd met de steun van CDTF, een Keniaanse Ngo. Sinds die verbouwing heeft de school de beschikking over 9 klaslokalen. De school heeft ook een bibliotheek en een kantoorgedeelte. De bibliotheek werd in 2010 met de steun van SBNN verder operationeel gemaakt door de aanschaf van meubilair en boeken. In 2015-2016 werd door SBNN 3 kleuterklassen met veranda gebouwd. De school heeft 413 leerlingen . In 2019 werd nog een nieuw toilet voor de kleuters gebouwd. In 2020 zijn de toiletten voor de meisjes aan de beurt.

2.3.10. St. Theresa Bolo Primary School

De Sint Theresa Bolo Primary School werd gestart door katholieke missionarissen uit Ierland in 1991. Gestart werd met een kleuterklas en stapsgewijs werd de school ontwikkeld tot volwaardige basisschool. Toen werd de school ook geregistreerd als openbare basisschool. In 1998 werd voor het eerst deelgenomen aan de KCPE-examens. St. Theresa Bolo Primary School is de enige openbare meisjesschool in West-Nyakach. Enkel in de kleuterklas worden jongens toegelaten. De school heeft de beschikking over vele faciliteiten en ziet er verzorgd uit. In totaal zijn er 8 klassen, een kleuterklas en een fraaie bibliotheek met goede basisvoorzieningen (anno 2010).

De hoofdonderwijzer is zuster Maurine. De school heeft 396 leerlingen. Vorig jaar zakte een blok met zes toiletten weg (zie foto hieronder) en werden samen met een extra kleuterklas, reeds drie toiletten gebouwd voor de kleuters (zie foto rechtsonder). In 2020 wil men het aantal toiletten voor de basisschool optrekken.

2.3.11. Installatie van watertanks in Kamtudi Primary School

De Kamtudi Primary School ligt aan een doorgaande murrumweg door de bergen op zo'n 13 kilometer van Coleweny. De school werd opgericht in 1980. 9 jaar later nam de school voor het eerst deel aan de KCPE-examens. De school startte met 1 leren klas met een dak van gras. Heden ten dage heeft de school 9 bakstenen klassen. De kleuters kregen door SBNN in 2011 hun eigen gebouw. In 2017 werd een nieuw toilet gebouwd, ter vervanging van een door de regen weggezakt toilet. De school heeft in totaal 208 leerlingen.

De school is gelegen in de heuvels verweg van het Victoriameer en stromend water. Schoon water is dan ook een groot probleem in Kamtudi PS. Dit jaar heeft SBNN in Andingo Olasi PS een buurschool van Ombugo PS twee watertanken, eentje van 5000 liter en een van 10.000 liter geïnstalleerd en deze tanks werden ommuurd zodat ze beschermd zijn. Het plan is om in Kamtudi PS een gelijkaardig project te doen.

2.3.12. Installatie van watertanks in Ombugo Primary School

Op circa 20 kilometer van Coleweny is in een bergachtig landschap de Ombugo Primary School gelokaliseerd. De school is erg lastig te bereiken en ligt afgelegen in het zuiden van het gebied. Hemelsbreed ligt de school niet zo ver van Nyakwere, doch om via die weg de school te bereiken moet men een redelijke bergbeklimmer zijn. De afstand tot de meest nabij gelegen school (Ading'o Opanga Primary School) is 5 kilometer en gezien het lastige landschap een hele afstand voor de met name jonge kinderen. Om die reden richtte de gemeenschap in 1980 de Ombugo Primary School op. Gestart werd met een groep van 30 kinderen en eerst werd les gegeven onder bomen. In 1987 werd voor het eerst deelgenomen aan de KCPE-examens. Stapsgewijs heeft de gemeenschap geprobeerd klassen te verwezenlijken. In totaal zijn er nu 8 nieuwe klaslokalen, die de afgelopen jaren gebouwd zijn door SBNN en het lokale CDF fonds. Er is een kleutergebouw (anno 2010). Vorig jaar werd het nieuwe kantoor in gebruik genomen. De school heeft in totaal 320 leerlingen.

Omwille van de ligging is ook hier watervoorziening een probleem, daarom wordt een gelijkaardig project voorgesteld als in Kamtudi PS en Andingo Olasi PS, namelijk de installatie van 2 watertanks, eentje van 5000 liter en een van 10.000 liter geïnstalleerd en deze beschermen met een bakstenen muur.

2.3.13. Reparatie van toiletten en watertanks in diverse scholen

Vele toiletten in de lagere scholen in West-Nyakach doen reeds vele jaren dienst en/of zijn door regen en wind aangetast. Indien ze onbruikbaar of gevaarlijk zijn, worden ze vervangen maar in een aantal scholen kunnen veel toiletten gered worden via redelijk eenvoudige aanpassingen en reparaties. Door de vloer, deur en/of dak te herstellen zullen ze nog vele jaren dienst kunnen doen. Bedoeling is om op die manier 15 toiletten te herstellen.

Er zijn in de 28 scholen van SBNN in het werkgebied ook diverse watertanks die niet goed of geheel niet functioneren. Sommigen zijn d.m.v. kleine aanpassingen of herstellingen mogelijk voor een aanzienlijke tijd weer te gebruiken. Bedoeling is om in diverse scholen, na inventarisatie herstellingen te doen aan watertanks. Geschat wordt dat 8 watertanks hersteld kunnen worden.

2.4. Verloop van de projecten, rapportage en verantwoording

In de 10 scholen zullen in totaal 40 toiletten gebouwd worden, vier in elke school. Daarenboven zullen 15 toiletten hersteld worden. In 2 scholen zullen in totaal 4 watertanks geïnstalleerd worden en in diverse andere scholen zullen tanks gerepareerd worden.

De toiletten worden gebouwd conform de richtlijnen van de Lake Victoria Water board, met ventilatie etc. Afhankelijk van de wensen en noden van de scholen zullen de te bouwen toiletten voor jongens of meisjes zijn. In een aantal scholen zullen de toiletten vanaf beneden de put worden opgebouwd, zodat ze niet meer kunnen instorten of verzinken bij overmatige regenval. In de mate van het mogelijk zal ook materiaal van de oude toiletten hergebruikt worden.

De schoolbesturen van de betreffende scholen zijn zoals gebruikelijk bij SBNN Kenya verantwoordelijk voor het uitvoeren van de projecten en het dagelijkse toezicht op de uitvoering van de werkzaamheden. Zij selecteren ook een lokale aannemer die de werken uitvoerden.

SBNN en SBNN Kenya vervullen een adviserende en coachende rol, en zijn daarbij veelvuldig ter plaatse aanwezig. In de mate van het mogelijke werden de kosten gedeeld. Dat wil zeggen dat de lokale gemeenschap zorgt dat er voldoende water, zand, grote en kleine keien en murrum is op de bouwplaats, iets wat niet bij alle scholen evident is gezien hun ligging ten opzichte van de plaatsen waar deze zaken te vinden zijn. Ook draagt de gemeenschap zorg voor het vrijmaken van de bouwplaats en/of het graven van de put voor een toilet. Alle nieuwe toiletten zijn voorzien van een deksel zodat ze geledigd kunnen worden als de put vol is.

SBNN zal direct na afronding van het project instaan voor een inhoudelijke en financiële verantwoording over de uitvoering en het eindresultaat van het project. Fotomateriaal zal daarbij niet ontbreken.

2.5. Doelgroep van het project

In totaal worden met het project meer dan 4000 kinderen geholpen in 12 verschillende basisscholen alsook hun leerkrachten natuurlijk.

400 leerlingen in Obange PS
 373 leerlingen in Bala Primary School
 422 leerlingen in Sango Buru Primary School
 380 leerlingen in sangoro Primary School
 443 leerlingen in Onego Primary School
 283 leerlingen in Aponda Kasay Primary School
 455 leerlingen in Nyawalo Primary School
 500 leerlingen in Nyadero Primary School
 413 leerlingen in Rachier Primary School
 396 leerlingen in St,. Theresa Primary School
 208 leerlingen in Kamtudi Primary school
 320 leerlingen in Ombugo Primary School

Als we daar het nog niet bekend aantal kinderen toevoegen in de scholen waar we herstellingen gaan uitvoeren (onder 2.3.13) komt het aantal kinderen dat geholpen wordt nog veel hoger te liggen

2.6. Verwachte Resultaten van het project

1. Werkzaamheden aan toiletten en watertanks verdeeld over 12 verschillende scholen met bijna 5000 leerlingen.
2. 40 nieuwe toiletten in 10 scholen
3. Renovatie van 15 toiletten in diverse scholen
4. Plaatsing van vier watertanks in twee scholen
5. Renovatie van 8 watertanks in diverse scholen
6. Minder zieke kinderen en lagere afwezigheidsgraad in de scholen in West Nyakach.

3. BEGROTING

Bouw van 40 toiletten aan 30000 KES per toilet	= 1.200.000 KES
Herstelling 15 toiletten	= 120.000 KES
Installatie 2 watertanks van 10000 liter aan 120000 KES	= 240.000 KES
Installatie 2 watertanks van 5000 liter aan 80000 KES	= 160.000 KES
Herstelling 8 watertanks	= 113.000 KES
Totaal	= 1,813,000 KES

Dit is omgerekend met een koers van 113,3 KES voor 1 euro net iets meer dan 16.000 euro.

Elke school zal ook zijn deel van het materiaal inbrengen, met name de in de wijde omgeving van de scholen aanwezige natuurlijke materialen zoals zand, keien (groot en klein), murrum en water.

Deze zogenaamde cost sharing is ingevoerd om de betrokkenheid van de lokale gemeenschappen bij de projecten te vergroten, zodat het ook als een project van henzelf gezien wordt.

Door al deze inspanningen van de lokale mensen wordt bovendien de totale kostprijs wel op een redelijk peil gehouden. Met dit principe van cost sharing en goede monitoring kan de totale prijs voor alle projecten beperkt worden tot 1,8 miljoen KES.

4. DUURZAAMHEID VAN HET PROJECT

Ten slotte willen SBNN en SBNN Kenya aangeven dat de projecten zo duurzaam mogelijk worden uitgevoerd zodat ze ook houdbaar en onderhoudbaar zijn in de toekomst.

4.1. Financieel

De Keniaanse overheid verstrekt de scholen een jaarlijkse verhouding voor onderhoud van de gebouwen (inclusief toiletten) gebaseerd op het aantal leerlingen. Omdat dit bedrag nauwelijks genoeg is om de kosten te dekken, voegt SBNN Kenia indien nodig een extra bedrag toe vanuit hun eigen middelen, gegenereerd via een eigen boekenwinkel en college.

4.2. Institutioneel

De scholen zijn (via hun schoolbestuur) verantwoordelijk voor het onderhoud en het behoud van alle gebouwen in de school, inclusief de toiletten en watertanks. De bestuursleden worden bijgestaan door de kinderen van de scholen die het sanitair netjes houden via een zogenaamde 'hygiëneclub'. SBNN Kenya bewaakt en onderhoudt het algemene overzicht / toezicht op de scholen. SBNN Kenya heeft ook zijn eigen inkomsten genererende activiteiten (boekhandel, trainingscentrum en cybercafé).

4.3. Milieu

De duurzame waterbronnen voor de watertanks zijn regenwater. Voor de constructie van de toiletten wordt lokaal materiaal (rotsen, keien, kiezels, zand en murrum) gebruikt. De kinderen van de hygiëneclubs maken de toiletten schoon, en ze zorgen er ook voor dat de schoolterreinen en klaslokalen netjes zijn en dat het afval (plastic, papier, enz.) wordt verwijderd.

4.4. Technisch

De nieuwe toiletten worden gebouwd door de lokale bevolking aan de hand van de lokale standaards. Op die manier kunnen lokale mensen iets aan het project verdienen. Om te voorkomen dat ze instorten, worden een aantal van de nieuwe toiletten vanuit de pithole opgebouwd, dus ze zullen veel sterker zijn dan de oude en niet instorten bij met name hevige regenval.

Ze worden gebouwd met een deksel, dus er moet geen nieuw toilet worden gebouwd als het gat vol is. De afvoer van het afval kan dan worden gedaan door het deksel te verwijderen en het toilet kan vele jaren worden gebruikt, zonder een nieuw te moeten bouwen. De nieuwe toiletten zijn gebouwd met ventilatiebuizen. Een aantal zullen gebouwd worden vanuit het gat zodat ze beschermd zijn tegen instorting bij hevige regenval.

4.5. Sociaal

Een aantal kinderen (ongeveer 15) van de school vormen een hygiëneclub die instaat voor het schoonmaken van de toiletten en de schoolterreinen. De verantwoordelijkheid voor de voorzieningen ligt bij de kinderen / gebruikers zelf. Op deze manier leren ze ook het belang van hygiëne. Een leraar van de school is de "beschermheer" van de club. Op alle 28 openbare scholen zijn deze clubs actief.